

УДК 811.112.2'373.7

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2021-1-5>

ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ КОРПУСІВ ДЛЯ ВЕРИФІКАЦІЇ СЕМАНТИКИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Гордій Оксана Мирославівна,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри філології та перекладу

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

hordiioksana@ukr.net

orcid.org/0000-0003-0063-521X

У статті розглядається потенціал корпусної лінгвістики як емпіричного методу сучасних лінгвістичних досліджень, викладаються його переваги для фразеологічних студій і окреслюються можливості використання Інтернету як лінгвістичного корпусу.

У комп'ютерно опосередкованій комунікації спостерігається своєрідне поєднання ознак усного й писемного мовлення, яке пояснюється специфічними параметрами каналу й засобу комунікації (електронна форма існування тексту, гіпертекст, мультимедійність, інтерактивність, синхронність, варіативність кількості й експліцитності комунікантів). Функціонування в асинхронній Інтернет-комунікації комунікативно-експресивної фразеології визначається як один із конституентів цього медіолекту. Фразеологічні одиниці такого типу розглядаються як функціональне поле фразеологічних експресивів і комунікативів.

Багатий ілюстративний матеріал дозволив виявити широке й часто мовнокреативне вживання досліджуваних фразеологічних одиниць, у тому числі одиниць із вираженою національно-культурною специфікою, в сучасному німецькомовному медіапросторі. Ці одиниці не лише втілюють спільні для такої лінгвостільноти фоніві знання, але й з огляду на специфіку їхнього значення та емоційно-експресивне забарвлення передають спільний «фонівий» гумор, виражають спільність емоційно-оцінного світосприйняття.

Для емпіричної корпусної перевірки було обрано фразеологічну одиницю *Jetzt schlägt's dreizehn!* У лексикографічних джерелах в основі семантичних і перекладних еквівалентів лежать асоціації як із «надмірністю», так і з небезпекою (символьна складова частина) з очевидним негативним емоційно-оцінним семантичним компонентом (обурення).

У ході дослідження проаналізовано 40 контекстів вживання одиниць в статтях онлайн-засобів масової інформації. Лексикографічно кодифіковане значення «щось переходить усі межі, викликає обурення» було виявлено лише в 13 випадках, у 10 з яких прослідковується подвійна актуалізація значення фразеологізму (експлікація числа тринадцять). Число тринадцять асоціювалося із «забобонним» тлумаченням його як небезпечного ще в 5 інших контекстах, проте всупереч цьому анонсувалась приємна новина. У більшості проаналізованих корпусних прикладів (22) вживання *Jetzt schlägt's dreizehn!* виявилось неочікуваним: число тринадцять поєднується з розповіддю чи анонсуванням позитивної події без експлікації його символічного тлумачення, фразеологічна одиниця набуває значення «неймовірно стає можливим; настав вирішальний момент».

Аналіз 40 контекстів вживання *Jetzt schlägt's dreizehn!* у повідомленнях на форумах підтвердили нехарактерність мовнокреативного вжитку фразеологічних експресивів і комунікативів в асинхронній комунікації в порівнянні з текстами професійних журналістів. У 35 повідомленнях ця одиниця вжита у своєму лексикографічно кодифікованому значенні. У 5 випадках *Jetzt schlägt's dreizehn!* передає радість, приємну несподіванку й набуває значення «неймовірно стає можливим; настав вирішальний момент».

Аргументується можливість застосування такого методу у фразеографічних проєктах.

Ключові слова: корпусна лінгвістика, Інтернет-комунікація, форум, онлайн-ЗМІ, фразеологічні експресиви й комунікативи, подвійна актуалізація значення.

USE OF LANGUAGE CORPORA FOR VERIFICATION OF SEMANTICS OF PHRASEOLOGICAL UNITS

Hordii Oksana Myroslavivna,

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Philology and Translation

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

hordiioksana@ukr.net

orcid.org/0000-0003-0063-521X

The article considers the potential of corpus linguistics as an empirical method of modern linguistic research, highlights its advantages for phraseological studies and outlines the possibilities of using the Internet as a linguistic corpus.

Computer-mediated communication demonstrates a peculiar combination of features of oral and written speech, which is explained by specific parameters of the channel and means of communication (electronic text, hypertext, multimedia, interactivity, simultaneousness, variability in the number and explicitness of communicators). The functioning of communicative and expressive phraseology in asynchronous Internet communication is defined as one of the constituents of this mediolect. Phraseological units of this type are considered as a functional field of phraseological expressives and communicatives.

The rich illustrative material revealed the wide and often linguistically creative use of the studied phraseological units, including units with pronounced national and cultural specifics, in the modern German-language media space. These units not only embody the background knowledge common to this linguistic community, but also, given the specifics of their meaning and emotional and expressive color, convey a common "background" humor, express the commonality of emotional and evaluative worldview.

The phraseological unit *Jetzt schlägt's dreizehn!* was chosen for the empirical corpus check. In lexicographic sources, semantic and translational equivalents are based on associations with both "extremity" and danger (symbolic component) with an obvious negative emotional and evaluative semantic component (indignation).

The study analyzed 40 contexts of using this unit in online media articles. The lexicographically codified meaning of something transcends all boundaries, causing outrage was found only in 13 cases, in 10 of which there is a double actualization of the idiom meaning (explication of the number thirteen). The number thirteen was associated with a "superstitious" interpretation of it as dangerous in 5 other contexts, but in spite of this, good news was announced. In most of the analyzed case examples (22) the use of *Jetzt schlägt's dreizehn!* turned out to be unexpected: the number thirteen is combined with the announcement of a positive event without explication of its symbolic interpretation. The phraseological unit acquires the meaning something incredible becomes possible; the decisive moment has come.

Analysis of 40 usage contexts of *Jetzt schlägt's dreizehn!* in the messages on the forums confirmed the uncharacteristic creative language use of phraseological expressives and communicatives in asynchronous communication in comparison with the texts of professional journalists. In 35 messages, this unit is used in its lexicographically codified meaning. In 5 cases *Jetzt schlägt's dreizehn!* conveys joy, a pleasant surprise and acquires the meaning something incredible becomes possible; the decisive moment has come.

The possibility of applying this method in phraseographic projects is argued.

Key words: corpus linguistics, Internet-communication, forum, online media, communicative and expressive formulas, ambiguity of idioms.

1. Вступ

Використання великих мовних корпусів дозволяє нині розв'язати багато прикладних завдань. Корпусно-лінгвістичні дослідження емпіричні й індуктивні, адже вони ґрунтуються на автентичних текстах і відбивають «природну» комунікацію великої кількості членів мовної спільноти. Традиційний збір емпіричних фразеологічних даних завжди був трудомістким процесом, тому сучасна корпусна лінгвістика стала для фразеології незамінним методом. Остапович (2008 р.) вважає, що корпусний аналіз повинен використовуватися в студіях із лінгвокультурології, адже зроблені на основі масивних текстових корпусів висновки про переважання в мовному світогляді народу певних концептуальних метафор чи аксіологічних установок будуть ймовірнішими від даних, почерпнутих із «музейних експонатів» словників чи фольклорних збірок. Використання належного алгоритму робить можливим застосування корпусної методики також для досліджень із лінгвістичної варіантології, адже й у цій сфері неприпустимою є некритична рецепція застарілих лексикографічних відомостей. Одним із перших вдалих проєктів такого роду стала праця колективу авторів над словником варіантів німецької мови (*Variantenwörterbuch des Deutschen*). Новаторством було власне вико-

ристання Інтернету й пошукових систем як мовного корпусу (Bickel, 2006).

Корпусний метод нині загалом досить широко затребуваний у фразеографічній практиці. Зокрема, проводяться статистично значущі розвідки, які дозволяють визначити широко вживані одиниці й таким чином окреслити так звані фразеологічний чи пареміологічний мінімум, і дослідження, спрямовані на встановлення коректної семантизації мовних одиниць (Diemer, 2008; Dräger / Juska-Bacher, 2010). Вивченню семантики ідіом присвячена стаття Stathi (2006 р.). Дослідниця аналізує контексти вживання ідіоми *ins Gras beißen* і доходить висновку, що корпусний аналіз розглядає значення лексичних і фразеологічних одиниць як *значення у вжитку*. Для фразеологічних одиниць характерна семантична «гнучкість», яка полегшує чи взагалі робить можливим їхнє включення в нові контексти.

Уточнення лексикографічних відомостей забезпечують корпусні дослідження частотності вживання мовних одиниць. Для перекладацької практики важливо, щоб такі дослідження проводились також щодо мови перекладу. Очевидно, що ці відомості повинні використовуватись перекладачами, адже свіdomо неадекватним буде, наприклад, переклад німецького фразеологізму, який вийшов

чи виходить з ужитку, українським фразеологічним новотвором.

2. Розділ 1

У Глобальній мережі доступні в електронному вигляді тексти різних жанрових форматів (матеріали газет, журналів, порталів новин, численних форумів, блогів тощо), й лінгвісти, зокрема вчені-фразеологи, вже довгий час використовують Інтернет як вигідне й практично безмежне джерело емпіричних даних. Протягом останніх двох десятиліть у такому напрямі ведеться активна робота, розробляються різноманітні методи й прийоми дослідження (мультимедійних) Інтернет-текстів (Ptashnyk, 2010).

Щодо письмової комунікації в Інтернеті вже стало аксіомою твердження дослідників про тенденцію взаємодії усного й писемного мовлення. Щипицина (Щипицина, 2010: 18) зазначає, що своєрідне поєднання ознак усного й писемного мовлення в комп'ютерно опосередкованій комунікації пояснюється специфічними параметрами каналу й засобу комунікації: електронна форма існування тексту, гіпертекстуальність, мультимедійність, інтерактивність, синхронність, варіативність кількості й експліцитності комунікантів. Завдяки цьому утворюється особливий медійний варіант мови, який виявляє специфічні фонетико-графічні, лексичні й граматичні ознаки, а також зміни в семантичній і синтаксичній організації тексту в порівнянні з традиційним (друкованим) текстом. Щодо особливостей лексичного рівня в німецькомовній онлайн-комунікації, дослідниця відзначає передусім широке вживання розмовної лексики й діалектизмів, скорочень, акронімів, розмовних часток, вигуків, формул привітання та прощання та дейктичних слів.

Гіпотезою нашого дослідження було те, що цей перелік може бути доповнений вживанням комунікативно-експресивної фразеології німецької мови – стійких фразеологізованих речень на зразок (*Ach*), *du kriegst die Tür nicht zu! Da könnte ja jeder kommen! Was kostet die Welt? Nicht / niemals ärgern, nur wundern! Es ist / wird (die) höchste Eisenbahn! Nicht schlecht, Herr Specht!* Новизною стало представлення цих стійких одиниць як єдиного функціонального поля фразеологічних експресивів і комунікативів – окремих висловлювань, синтаксично оформлених у вигляді речень, закріплених узуально в мовній спільноті для вираження інтенцій, оцінок та емоцій мовця, які характеризуються вживаністю, відтворюваністю, відносною стійкістю, комплекс-

ним значенням і виконують комунікативну й часто експресивну функцію.

Ми провели аналіз функціонування фразеологічних експресивів і комунікативів сучасної німецької мови в Інтернет-дискурсі. Текстовий корпус представлений різноманітними матеріалами німецькомовного Інтернет-простору, отриманими за допомогою пошукової системи *Google*. Для аналізу фразеологічних експресивів і комунікативів у публіцистичних текстах використовувались матеріали сайтів онлайн-видань та онлайн-версій популярних німецьких національних і регіональних видань, а також їхніх інтерактивних додатків для зворотного зв'язку із читачами. Аналіз функціонування цих одиниць в асинхронній комунікації здійснювався на матеріалах німецькомовних форумів різноманітного тематичного спрямування. Вплив мультимедійних можливостей Інтернет-комунікації на вживання фразеологічних експресивів і комунікативів розглядається головним чином на матеріалах сайтів *www.youtube.com* (відеоінформація) та *www.fotocommunity.de* (фото й інші зображення).

Крім опису власне дискурсивних характеристик предмету дослідження був проведений аналіз частотності функціонування фразеологічних експресивів і комунікативів сучасної німецької мови в Інтернет-текстах. Отримані результати дозволили виділити групи одиниць із нульовою, низькою, середньою та високою частотою вживання та були верифіковані за допомогою експерименту з опитування респондентів – носіїв мови (Гордій, 2014).

3. Розділ 2

Розгляд фразеологічних експресивів і комунікативів з опором на історичні, економічні й культурні фактори розвитку німецького народу дозволив виділити значний шар одиниць із національно-культурним конотативним компонентом значення, які втілюють не лише спільні для цієї лінгвоспільноти фонові знання, але й з огляду на специфіку їхнього значення та емоційно-експресивне забарвлення передають спільний «фоновий» гумор, виражають спільність емоційно-оцінного світосприйняття. До одиниць із національно-культурним семантичним компонентом було зараховано також фразеологізми з літературним (у широкому розумінні) підґрунтям і символічною складовою частиною. Надзвичайно багатий ілюстративний матеріал дозволив виявити широке й часто мовнокреативне вживання досліджуваних фразеологічних одиниць, у тому числі одиниць із вира-

женою національно-культурною специфікою, в сучасному медіапросторі. Висновок про їхню релевантність для актуальної свідомості носіїв німецької лінгвостільноти зроблено не лише на основі публіцистичних текстів, але й на матеріалах численних форумів і спільнот. Пересічні користувачі активно вживають ці одиниці, обігрують їх у своїх повідомленнях, а також цікавляться їхнім походженням.

Для емпіричної корпусної перевірки нами був обраний фразеологічний експресив *Jetzt schlägt's dreizehn!* Ми припускали наявність у внутрішній формі цієї одиниці асоціацій як із «надмірністю», так і з небезпекою (символьна складова частина). В опрацьованих лексикографічних джерелах в основу семантичних і перекладних еквівалентів покладено власне першу асоціацію з очевидним негативним емоційно-оцінним семантичним компонентом (обурення): *Jetzt schlägt's (aber) dreizehn!* – ugs. *Das geht zu weit, jetzt ist aber Schluss damit. Die Wendung geht davon aus, dass eine Uhr höchstens zwölfmal schlagen kann, dreizehn Schläge also über das Normale hinausgehen* (Dudenredaktion 2002: 172); розм. фам. *Ce вже занадто! Далі нікуди! Дійшли до краю!* (Гаврись, Пророченко, 1981: 155). Проте з огляду на наявність у німецькій культурі символічного значення числа *тринадцять* як небезпечного, доречним видається припущення також асоціації цієї фразеологічної одиниці із загрозливою, небезпечною ситуацією, пор. також: *Jetzt schlägt's (schlägt die Glocke) aber dreizehn – das ist ganz ungewöhnlich, unerhört!* Але годинник не б'є тринадцять разів. Це число як найбільш небезпечне повинно натякати, що щось не в порядку і *der Teufel seine Hand im Spiel haben muss* (Röhrich, 1994: 178).

У ході дослідження ми проаналізували 40 контекстів вживання одиниці в статтях онлайн-ЗМІ. Проте лише в 13 випадках було виявлено безпосереднє лексикографічно кодифіковане значення *щось переходить усі межі, викликає обурення*. Наприклад, темою статті *“Jetzt reicht's den Griechen aber!”* у *Deutsche Welle*, в якій вжито цей фразеологізм, є фінансово-економічна криза в Греції (1). У статті *“100 Stellen fehlen. Personalnot im Klinikum”* у *Westfalen-Blatt* анонсується акція протесту персоналу лікарні м. Гютерсло, яка пройде під гаслом *Jetzt schlägt's dreizehn!*, оскільки працівники незадоволені необхідністю виконувати велику кількість понаднормових годин (2). Водночас у 10 випадках прослідковується подвійна актуалізація значення фра-

зеологізму, адже експлікується також число *тринадцять*. Інколи власне воно дає поштовх до обрання цієї одиниці для заголовка до відповідної публікації, тобто підтверджується давно усталене в лінгвістиці твердження про особливі текстотвірні потенції фразеологізмів, їхню роль у формуванні когерентності й когезії тексту (Burger et al., 1982: 90) та загалом мовнокреативну забарвленість мас-медійного дискурсу (Sabban, 2007). Наприклад, у статті *“Noch ein Bäckereibetrieb in Lintorf: Jetzt schlägt's 13”* у *Westdeutsche Zeitung* описується невдоволення мешканців і власників пекарень невеликого німецького містечка запланованим відкриттям ще однієї – тринадцятої – пекарні (3). У статті *“Analyse zum Bischof von Limburg. Die Akte Franz-Peter Tebartz-van Elst”* у *Rheinische Post*, де також вжито цю фразеологічну одиницю, йдеться про акцію протесту проти завищених витрат на будівництво резиденції єпископа м. Лімбург, в рамках якої за допомогою комп'ютерних технологій годинник на дзвіниці о 12-й годині пробив 13 разів (4).

У 5 інших контекстах також експлікувалось число *тринадцять*, воно асоціювалось із «забобонним» тлумаченням його як небезпечного, проте всупереч цьому анонсувалась позитивна / приємна новина. Наприклад, стаття в *Augsburger Allgemeine*, в якій йдеться про «весільний ярмарок», що мав відбуватися в м. Аугсбург у січні 2013 р., починається словами: *“Jetzt schlägt's dreizehn! Denn wer 2013 heiratet, macht sich das Jahr zu einem Glücksjahr. Alles andere wäre purer Aberglaube <...>”* (5). Публікація *“Es geht auch ohne Tattoo”* у *Berliner Morgenpost* після перемоги в одному з поєдинків переможного для Німеччини чемпіонату світу з футболу 2014 р. розповідає про 13-го номера збірної Томаса Мюлера, який до того ж народився 13-го числа (13 вересня 1989 р.) та вперше взяв участь у грі чемпіонату світу 13 червня 2010 р. (6).

Однак у більшості проаналізованих корпусних прикладів (22 із 40) подвійна актуалізація значення фразеологічного експресива *Jetzt schlägt's dreizehn!* виявилась неочікуваною: число *тринадцять* поєднується тут із розповіддю чи анонсуванням якоїсь позитивної події без експлікації його «забобонного» тлумачення. Тобто фразеологічна одиниця набуває значення *неймовірно стає можливим; настав вирішальний момент*. У статті *“Jetzt schlägt's 13 – Tina Maze hat nach Kombi-Gold noch lange nicht genug”* в *OÖNachrichten*

розповідається про 13 медаль відомої гірськолижниці (7), а в “*Lohr. Jetzt schlägt's 13!*” у *Main Post* анонсується 13-й загальноміський забіг (8).

Для аналізу функціонування цієї фразеологічної одиниці в асинхронній комунікації було сформовано вибірку із 40 контекстів вживання *Jetzt schlägt's dreizehn!* у повідомленнях на форумах і коментарях читачів на сайтах онлайн-видань. Отримані результати підтвердили нехарактерність мовнокреативного вжитку фразеологічних експресивів і комунікативів в асинхронній комунікації в порівнянні з текстами професійних журналістів. Подвійна актуалізація значення була виявлена тільки в одному повідомленні, де користувач висловив невдоволення зламанням настінного годинника, який о 10-й показував 6-у годину, а пробивав взагалі 13 разів (9).

У більшості випадків (34 повідомлення) ця одиниця вжита у своєму лексикографічно кодифікованому значенні, тобто передає незадоволення (обурення) мовця з приводу якоїсь (нестерпної) ситуації, в тому числі неприємної несподіванки, без експлікації числа *тринадцять*, наприклад, у коментарях до публікацій про все більше зубожіння населення (10) чи про недосконалу роботу судової системи (11); на форумах у повідомленнях про зламання монітора (12), несподіваний рахунок на велику суму (13) та інше. Водночас у 6 випадках виражається побоювання / страх мовця, тобто описана ситуація розглядається як небезпечна, зокрема в коментарі про шкідливу звичку (паління) подружки автора повідомлення (14).

Водночас у 5 випадках фразеологічна одиниця *Jetzt schlägt's dreizehn!* передає радість, приємну несподіванку, тобто ця одиниця, як і в матеріалах журналістів, набуває значення *неймовірне стає можливим; настав вирішальний момент*. Наприклад, одному з користувачів саме під час написання повідомлення про зламання машини зателефонували з автомаїстерні й розв'язали всі формальності зі страховкою (15).

4. Висновки

Таким чином, проведений корпусний аналіз підтвердив наше припущення про релевантність для синхронного вжитку фразеологічної одиниці *Jetzt schlägt's dreizehn!* її вмотивованості як поняттям «надмірності», так і символічним значенням числа *тринадцять*. Несподіваним виявився результат щодо досить частого вживання цієї одиниці для вираження приємної

несподіванки, адже таке значення не фіксується жодним із розглянутих лексикографічних джерел. Тому ми вважаємо перспективним проведення на основі великих текстових корпусів функціонально-контекстуального аналізу фразеологічних одиниць різних типів із метою їхньої коректної семантизації та виявлення типових ситуацій вживання.

Інтернет-дискурс як гігантський текстовий корпус, що фіксує серед іншого тексти (квазі-) синхронного, тобто концептуально усного мовлення, може розглядатися як плацдарм для різнопланових прикладних досліджень мовних одиниць різних рівнів.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ:

1. Deutsche Welle. URL: <http://www.dw.de/jetzt-reichs-den-griechen-aber-06012014/a-17344222> (дата звернення: 31.03.2021).
2. Westfalen-Blatt. URL: <http://www.westfalen-blatt.de/OWL/Lokales/Kreis-Guetersloh/Guetersloh/1972737-100-Stellen-fehlen-Personalnot-im-Klinikum> (дата звернення: 31.03.2021).
3. Westdeutsche Zeitung. URL: <http://www.wz-newsline.de/lokales/kreis-mettmann/ratingen/noch-ein-baekereibetrieb-in-lintorf-jetzt-schlaegt-s-13-1.1589958> (дата звернення: 31.03.2021).
4. Rheinische Post. URL: <http://www.rp-online.de/panorama/ausland/die-akte-franz-peter-tebartz-van-elst-aid-1.3743390> (дата звернення: 31.03.2021).
5. Augsburg Allgemeine. URL: <http://www.augsburger-allgemeine.de/augsburg/Hochzeitsmesse-zeigt-neue-Trends-id23395616.html> (дата звернення: 31.03.2021).
6. Berliner Morgenpost. URL: <http://www.morgenpost.de/printarchiv/sport/article129637994/Es-geht-auch-ohne-Tattoo.html> (дата звернення: 31.03.2021).
7. OÖNachrichten. URL: <http://www.nachrichten.at/sport/wintersport/ski-wm/Jetzt-schlaegt-s-13-Tina-Maze-hat-nach-Kombi-Gold-noch-lange-nicht-genug;art134896,1644619> (дата звернення: 31.03.2021).
8. Main Post. URL: <http://www.mainpost.de/regional/main-spessart/Jetzt-schlaegts-13;art768,8717974> (дата звернення: 31.03.2021).
9. DGC Uhrenforum. URL: <https://forum.dg-chrono.de/viewtopic.php?f=15&t=3762> (дата звернення: 31.03.2021).
10. Junge Freiheit. URL: <https://jungefreiheit.de/wirtschaft/2014/immer-mehr-deutschen-droht-altersarmut> (дата звернення: 31.03.2021).
11. Tageszeitung online. URL: <http://www.tageszeitung.it/2015/03/27/staranwalt-fuer-chiku> (дата звернення: 31.03.2021).
12. dforum.de. URL: <http://www.dforum.net/archive/index.php/t-586871.html> (дата звернення: 31.03.2021).
13. Blogspot. URL: http://familie-ramming-baut.blogspot.com/2013_05_01_archive.html (дата звернення: 31.03.2021).
14. Meinbezirk.at. URL: <http://www.meinbezirk.at/wolfsberg/wirtschaft/den-trafikanten-reicht-es-und-uns-auch-d300841.html> (дата звернення: 31.03.2021).

15. Motor-Talk. URL: <http://www.motor-talk.de/forum/lack-am-kotfluegel-hire-und-hili-loest-sich-ab-hilfe-t2631089.htm?page=3> (дата звернення: 31.03.2021).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гаврись В.І., Пророченко О.П. Німецько-український фразеологічний словник. Київ : Рад. школа, 1981. Т. 1. 416 с.
2. Гордій О.М. Частотність вживання фразеологічних експресивів і комунікативів німецької мови в Інтернет-дискурсі. *Studia methodologica*. Тернопіль : Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. Випуск 36. С. 86–93.
3. Остапович О.Я. Корпусний аналіз текстових електронних масивів у вивченні фразеології іноземних мов. Методологічні принципи, практична аплікація, межі й застереження. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки ; Філологічні науки*. 2008. № 5. С. 391–399.
4. Щипицина Л.Ю. Комплексная лингвистическая характеристика компьютерно-опосредованной коммуникации (на материале немецкого языка) : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04. Архангельск, 2010. 459 с.
5. Bickel H. Das Internet als linguistisches Korpus. *Linguistik online* 28. 2006. № 3. URL: <https://bop.unibe.ch/linguistik-online/article/view/612/1053> (дата звернення: 14.01.2021).
6. Burger H., Häcki Buhofer A., Sialm A. Handbuch der Phraseologie. Berlin ; New York : Walter de Gruyter, 1982. 433 S.
7. Diemer S. Das Internet als Korpus? : Aktuelle Fragen und Methoden der Korpuslinguistik. *Saarland Working Papers in Linguistics* 2. 2008. S. 29–57.
8. Dräger M., Juska-Bacher B. Online-Datenerhebungen im Dienste der Phraseographie. *Korpora, Web und Datenbanken : computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie* / S. Ptashnyk (Hrsg.). Baltmannsweiler : Schneider Verlag Hohengehren, 2010. S. 165–179.
9. Dudenredaktion (Hrsg.). Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten: Wörterbuch der deutschen Idiomatik. Mannheim etc. : Dudenverlag, 2002. Bd.11. 955 S.
10. Korpora, Web und Datenbanken : computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie / S. Ptashnyk (Hrsg.). Baltmannsweiler : Schneider Verlag Hohengehren, 2010. 267 S.
11. Röhrich L. Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten. Freiburg; Basel; Wien : Herder, 1994. 1834 S.
12. Sabban A. Textbildende Potenzen von Phrasemen. *Phraseologie : Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung* / H. Burger et al. (Hrsg.). Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 2007. 1. Halbbd. S. 237–253.
13. Stathi K. Korpusbasierte Analyse der Semantik von Idiomen. *Linguistik online* 27. 2006. № 2. URL: <https://bop.unibe.ch/linguistik-online/article/view/744/1268> (дата звернення: 14.01.2021).
1. Havrys', V.I., Prorochenko, O.P. (1981). Nimeczko-ukrayinskyj frazeologichnyj slovnyk [German-Ukrainian phraseological dictionary]. Kyiv: Rad. shkola, P. 1. 416 p.
2. Hordii, O.M. (2014). Chastotnist vzhyvannia frazeolohichnykh ekspresyviv i komunikatyviv nimetskoj movy v Internet-dyskursi [Usage frequency of German phraseological expressive and communicative formulas in Internet discourse]. *Studia methodologica*. Ternopil : Redaktsiino-vydavnychiy viddil TNPU im. V. Hnatiuka, Vyp. 36. pp. 86–93.
3. Ostapovych, O.Ya. (2008). Korpusnyi analiz tekstovyykh elektronnykh masyviv u vyvchenni frazeolohii inozemnykh mov. Metodolohichni pryntsypy, praktychna aplikatsiia, mezhi y zasterezhennia [Corpus analysis of electronic text arrays in the study of phraseology of foreign languages. Methodological principles, practical application, limits and reservations]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky ; Filolohichni nauky*. № 5. pp. 391–399.
4. Shchipitsina, L.Yu. (2010). *Kompleksnaya lingvisticheskaia kharakteristika kompyuterno-oposredovannoy kommunikatsii (na materiale nemetskogo yazyka)*. Diss. doktora filol. nauk [Comprehensive linguistic characteristics of computer-mediated communication (with reference to German). Dr. philol. sci. diss.]. Arkhangelsk, 459 p.
5. Bickel H. (2006). Das Internet als linguistisches Korpus. *Linguistik online* 28. № 3. URL: <https://bop.unibe.ch/linguistik-online/article/view/612/1053> (date of access: 14.01.2021).
6. Burger H., Häcki Buhofer A., Sialm A. (1982). Handbuch der Phraseologie. Berlin ; New York : Walter de Gruyter. 433 S.
7. Diemer S. (2008). Das Internet als Korpus? : Aktuelle Fragen und Methoden der Korpuslinguistik. *Saarland Working Papers in Linguistics* 2. pp. 29–57.
8. Dräger M., Juska-Bacher B. (2010). Online-Datenerhebungen im Dienste der Phraseographie. *Korpora, Web und Datenbanken : computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie* / S. Ptashnyk (Hrsg.). Baltmannsweiler : Schneider Verlag Hohengehren, S. 165–179.
9. Dudenredaktion (Hrsg.). (2002). Redewendungen und sprichwörtliche Redensarten: Wörterbuch der deutschen Idiomatik. Mannheim etc.: Dudenverlag. Bd.11, 955 S.
10. Ptashnyk S. (Hrsg.) (2010) Korpora, Web und Datenbanken : computergestützte Methoden in der modernen Phraseologie und Lexikographie. Baltmannsweiler : Schneider Verlag Hohengehren, 267 S.
11. Röhrich L. (1994). Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten. Freiburg; Basel; Wien : Herder, 1834 S.
12. Sabban A. (2007). Textbildende Potenzen von Phrasemen. *Phraseologie : Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung* / H. Burger et al. (Hrsg.). Berlin ; New York : Mouton de Gruyter, 1. Halbbd. S. 237–253.
13. Stathi K. (2006). Korpusbasierte Analyse der Semantik von Idiomen. *Linguistik online* 27. № 2. URL: <https://bop.unibe.ch/linguistik-online/article/view/744/1268> (date of access: 14.01.2021).

Стаття надійшла до редакції 07.04.2021.
The article was received 7 April 2021.